

Ørkenhagen

Eksamenstekst

Våren 2022

Vida Aasen

Bachelor i materialbasert kunst

Keramikk

Kunsthøgskolen i Oslo

Innledning

I mitt arbeid skaper jeg figurative skulpturer i keramikk. Hovedsakelig dyreskulpturer av ulike arter som er påvirket av menneskets levesett. Jeg formgir i naturtro form, positur og anatomi, med elementer av forenkling. Det er et balansepunkt i abstraksjoner og figurativ form jeg søker etter for å fremme både skulpturelle egenskaper og dyrets stemning, individualitet, ånd og særtrekk.

Gjennom arbeidene mine ønsker å belyse spørsmål ved menneskers forhold til det ikke-menneskelige. Både med tanke på hvordan mennesket selv former dyr i sitt bilde, og påvirkningen vi har på dyrs livsgrunnlag. Jeg grubler på dilemmaer som handler om hvilke valg vi tar for fremtidig artsmangfold og naturkonservering. Det kan være utvinning av ressurser og utbygging i sårbare naturområder som igjen fører til økonomisk utvikling og jobbmuligheter. Ingen av temaene jeg tar opp har et enkelt svar, men jeg ønsker å peke i den retningen som vil minne oss på at vi er en del av et større system utover det menneskeskapte kulturelle og økonomiske systemet vi oftest belager våre avgjørelser på.

Motivene kommer av inntrykk jeg har fått gjennom naturdokumentarer, artikler fra dyrevernsaker eller podcaster. Jeg bruker lang tid på å prosessere det jeg leser og ser rundt meg før motivet kommer frem i leire. Vurderingene av hvilke dyr som lages har ofte sammenheng med saker som foregår i samtiden – som for eksempel svartehandel av pangolin-skjell eller eksteriørbasert avl av hunderaser. Vi lever i en tid med masseutryddelse av dyrearter og klimaforandringer. Hvilke valg vi tar nå er viktigere enn noen gang for fremtidens generasjoner og for planeten vår. Jeg tror påminnelser om dyreriket vi har og det som kan gå tapt er viktig for at problemene vi står overfor ikke blir oversett i alt mylderet.

Form og fotografi

Å formgi etterligninger av dyr i leire er krevende fordi det skal gjengi levende eksisterende livsformer som er i kontinuerlig bevegelse og i forandring. I sammenligning med fotografi, som jeg bruker til referanser, tar det knapt et sekund å få en eksakt gjengivelse av motivet kameraet har i fokus. Keramikk tar i motsetning lang tid. Materialet og prosessen som kreves for at leira skal binde seg og

Vida Aasen, prosessbilde av kapivaren bygget med pølseteknikk, 2022, leire, 45 x 50 cm

forsterkes er et møysommelig håndverk. Å gjenskape tredimensjonale former med troverdige tyngde, utfra todimensjonale, fargede referansebilder, betyr at jeg i arbeidet mitt må bruke like mye fantasi og forestillingsevne som ren observasjonsevne.

Ved å leve meg inn i referansebilder og tekstbeskrivelser, forsøker jeg å finne muskelmasse og fordypninger som skjules bak overflaten. Når jeg jobber utfra en solid leirmasse starter formgivingen der ryggraden av dyret skyves synlig, og slik antyder retningen og bevegelsen dyret er i. Mellom håndflatene ser jeg dyrets kropp og hva som må gjøres for å frigi dyret fra den overfløydige leira den omgis med. I pølseteknikk bygger jeg formen lagvis opp av ruller i leire. Det gir mindre spillerom for etterarbeid, tekstur og justeringer. Jeg liker utfordringen i å etterligne referanser og den sakte fremtoningen av skikkelsen, selv om det er større risiko for unøyaktige proporsjoner. I bearbeidingen kommer personligheten til dyret frem, den kontakten mellom verk og betrakter som etter hvert vil påvirke hvordan betrakteren ser den ferdige figuren. Dette er det viktigste i arbeidet mitt, der skulptur overbeviser til en emosjonell tilknytning.

Antropomorfisme

Det er viktig for meg at formen snakker for seg selv. Det vil i denne sammenhengen si at jeg ikke ønsker å bruke antropomorfisme, i den forstand at jeg tillegger skulpturene menneskelige trekk. (Groth, 2019). Jeg er mer interessert i å se hvordan de allerede gitte egenskapene dyret har kan påvirke betrakteren utfra hvilken posisjon, blick og stemning dyret er fremstilt. Jeg godtar avstanden mellom det menneskelige og ikke-menneskelige, som formgiver bruker jeg min praksis på å studere, gjenskape og la meg fascinere av ikke-menneskelige dyr – fordi det gir meg noe. I filmen ”Jeg ser jeg mener” snakker den danske skulptøren Jørgen Haugen Sørensen om dette. *”From the start you need to be able to feel the figure in your own body. Thats what you go by, the feeling. You persue a picture somewhere inside you”* (Ravn, 2007). Dette sitatet går inn på hva jeg hittil kun kan beskrive som *noe*. Det er min egen glede av å lære å mestre et materiale og forme ut en følelse jeg har innvendig.

Når følelsen er tatt ut av min egen kropp og inn i leirfiguren kan jeg sette punktum på arbeidet. Å si stopp i et arbeid som kan i utgangspunktet aldri kan bli ferdigstilt er både en vanskelig øvelse og en frihetsfølelse som bare kunsten kan gi. Driven ligger i

bygge fysisk i rommet og sette resultatet inn i et annet rom for at andre menneskelige kan se på det – og forhåpentligvis vekke en reaksjon.

Asiatiske hage

Plasseringen for arbeidene i mitt eksamensprosjekt er i indre gård av det vi kaller den asiatiske hagen på Kunsthøgskolen i Oslo. Det er et avlangt rektangulært uteområde mellom to hovedbygninger, knyttet sammen av en toetasjes mellomgang med glassvegger. Murveggene er høye på begge sider, med et jevnt hvitt grusbelagt underlag. Langs den ene veggen ligger den svarte porøse skifersteinen som et svaberg mot grusen. Det finnes ikke noen planter i dette området. At vi kaller det en hage uten form av liv synes jeg er en interessant kontekst å presentere arbeidene mine innenfor. Hva gjør en hage til en hage? Tar man utgangspunkt i at det assosieres med et kultivert grønt terreng, ligner dette området mer som et ørkenlandskap. Og kanskje er det nettopp dette landskapet som kan forsterke essensen av tap av artsmangfold og habitat der økosystem forstyrres og ødelegges av menneskelig aktivitet. Skulpturer av dyr som representerer de utfordringene vi møter samsvarer med konteksten de er satt i. Ute i friluft, men stengt inne av glass, betong og mur.

I denne hagen vil jeg plassere en gruppe skulpturer. De er alle kritisk truede arter som i løpet av de neste tiårene mest sannsynlig vil bli utryddes om ikke det skjer drastiske endringer i bevaring. Dyrene representerer minner av noe som snart vil gå tapt.

Motivene jeg velger er ofte knyttet til hvordan jeg tenker akkurat i den perioden. Det er tanker om naturvern, menneskelige handlinger og dobbeltmoral. Det er tråder som knyttes sammen til et virvar av grunner til at ting er som de er, med vansker for å få noe svart/hvitt nok. Det er for eksempel følelser av avmakt, sinne, likegyldighet, beundring og optimisme. Jeg hadde for eksempel behov for en form for beskyttelse da jeg med knapp tid valgte å endre mitt eksamensprosjekt, derfor ble beltedyret til. Å formgi det tykke hudpanseret føltes som et panser for meg selv og mot en travel tid med bekymringer og tvil. Nebbdyrets nysgjerrige vesen er den siste skulpturen som ble laget. Den kikker oppover, et optimistisk blick jeg selv har etter denne prosessen. Skulpturene har derfor noe av meg gjennom at akkurat *de* ble til. Samtidig vil de alltid knyttes mot de temaene jeg er opptatt av.

Beth Cavener, "The Phlegmatic" (The Beast), 2010, porselen.

Kapivaren er verdens største gnager. Den er ikke ønsket i landbruksområder der den anses som skadedyr mot avlingene, og er truet på grunn av jakt for kjøtt og for pelsen (Britannica, 2021) Det er først og fremst formen og blikket til kapivaren som fascinerer meg. Fra et skulpturelt og keramisk synspunkt gir den kompakte kroppsformen med kraftige ben en solid grunnlag for å bygge den opp med pølseteknikk. Jeg valgte å la den sitte for å fremme det likegyldige og kanskje noe dømmende blikket. Posituren krever ikke mer narrativ omkring retning eller handling, sittestillingen tar bare nok plass til seg selv. Kapivaren anses som et tolerant og rolig vesen, opptatt med sitt eget. For meg er dette et eksempel som vi kanskje kan ta innover oss. Akseptere den plassen vi har og være fornøyd med det.

Den strihårete pelsen hos kapivaren var utfordrende å få frem i leire. Det er fristende å la pelsen bølge seg slik Beth Cavener nøyaktig gjør på sine skulpturer. Hennes arbeider har bevegelse i alle kroppsdelene av skulpturene, og pelsens retning og buede former gjør de enda mer dynamiske (Cavener, 2010). Hennes estetiske uttrykk er derimot noe jeg ikke er ute etter i mine arbeider. Jeg jobber derfor med å finne et eget språk der jeg må erkjenne leiras mangel på letthet og skape dybde så langt det lar seg gjøre på motivets og materialets premisser. En annen skulptør som arbeider med dyreskulpturer er Elena Engelsen. Hun er et stort forbilde for meg på måten hun lar dyrenes form balansere mellom å være skulpturelle objekter og som egne vesener (Engelsen, 2006). Hun lar abstraksjon og forenkling være del av verket, samtidig som dyrenes egenskaper kommer tydelig frem.

Tidligere prosjekter

Jeg ønsker å nevne to av mine tidligere arbeider på KHiO som har blitt presentert på andre måter enn slik eksamensprosjektet mitt vil bli. ”The Host” fra 2021 ble til av observasjoner om hytteutbygging i fjellområder i Norge. Det er et stort pågående politisk dilemma som foregår mellom økt etterspørsel av hytter og naturvern. Utbygging av infrastruktur, avløp og nye bilveier truer særlig villrein på Hardangervidda (Syverhuset, 2021). Til dette lagde jeg et 1:1 vegghengt toalett av hønsenetting og pappmasje dekket av reinsdyrpels. Tittelen viser til reinen som verten av fjellvidda og hvordan vi som gjester tar oss til rette med de nye kravene for komfort. Jeg interesserer meg for hvordan samspeillet mellom bygdeutvikling og bykultur møtes, og etikken som utfordres når det kommer til natur - og dyrevern.

The Host, 2021, hønsenetting, pappmasje og reinsdyrpels, 38 x 35 cm.

FCI-Standard n°253 er inspirert av eksteriørdrevet hundealv. Tittelen er hentet fra den internasjonale rasestandarden for mops, der jeg satte sammen direkte sitater av dokumentet i diktform (FCI, 2011). Ved siden av stilte jeg opp en sort figurativ skulptur av en mops på 12x15 cm på en pidestall. Det er tydelig i dokumentet at teksten frir til det som kalles ”raseentusiaster” i avlsmiljøet. Adjektiver beskriver rasen slik; ”soft and solicious in expression, very lustrous, and when excited, full of fire”, eller ”Fine, smooth, soft and glossy, neither harsh nor wolly” (FCI, 2011). Med tanke på helseproblemene som oppstår i alv av mopsen, blant annet ekstreme kjevepartier, pusteproblemer og utstående øyne, er det både interessant og skremmende hvordan virkelighetsbildet på handlingene forsvarliggjøres gjennom konstruerte regler og organisert aktivitet.

Avslutning

Mine arbeider er konkrete ved at de er figurative og at formen og motivet står for seg selv. Årsaken er min interesse for modellering, og gjennom studier formgi det som skjuler seg bak en todimensjonal flate.

Det er flere temaer som jeg brenner for politisk. Slik som beskrevet om hundeavl og mopsen. Lovendring og søksmål har det de siste årene satt i gang endring hvor temaet blir anerkjent som et samfunnsproblem og at vi må innstille det moralske kompasset fra egne behov til dyrets egenverdi og livskvalitet. At en mops *ser* glad ut med et brett ”smil” skyldes ikke følelsene til hunden, det er den fremskyndte underkjeven som er forandret gjennom alv.

Kompasset kan også justeres med tanke på hvordan vi bygger ut store hyttefelt i fjellområder der villreinen beiter. Infrastruktur og de nye kravene vi har på komfort gjør skade langt utover hyttegrendas nærområde (Sandven, 2022). Turstier, sykkelstier og alpinanlegg gjør den menneskelige aktiviteten intimiderende i områder der artsmangfoldet er avhengig av habitat, næring og sykluser over de ulike sesongene. I Norge er vi stolte av naturen vi har, desto viktigere er det å ta vare på den.

Jeg har en dyp beundring av dyreliv og hvordan verden er satt sammen i et enormt biologisk mangfold. Jeg berører en liten del av det gjennom mine arbeider og mitt

engasjement for å få frem ulike tematikker som truer artene. Leire har utrolige evner til å invitere betraktere til å se forbi materialet som en finkornet jordblanding til å se illusjonen av skikkelser, vesener og individer. Det er med skulpturene i *Ørkenhagen* at liv utover vårt eget kan beskrive det jeg tror vi ikke ønsker å se i fremtiden. Der utrydningstruede dyr- og fuglearter begrenses innenfor våre pålagte grenser.

Litteraturliste

Britannica, T. Editors of Encyclopaedia (2021, 1. oktober). *capybara*. *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/animal/capybara-genus> (hentet 17. april 2022)

Cavener, Beth, "The Phlegmatic" (The Beast) (2010),
<https://followtheblackrabbit.com/gallery/the-phlegmatic-the-beast/> (oppøkt 15. april 2022)

Engelsen, Elena, "Beltedyr" (2007), Kunstnerforbundet,
<https://kunstnerforbundet.no/kunstnere/347/elena-engelsen> (oppøkt 15. april 2022)

Federation Cynologique Internationale (AISBL), "FCI-Standard No 253 PUG" 16. februar 2011. <http://www.fci.be/nomenclature/Standards/253g09-en.pdf>

Groth, Bente, "Antropomorfisme", Store norske leksikon,
<https://snl.no/antropomorfisme> (oppøkt 18. April 2022)

Ravn, Malene (regissør). (2007). Jeg mener jeg ser, en film om Jørgen Haugen Sørensen. Magic Hour Films.

Sandven, Lidvard, "Her går villrein i det planlagte skianlegget", NRK Vestland, 7. mars 2022.
<https://www.nrk.no/vestland/her-gar-villreinen-i-det-planlagde-skianlegget-1.15876062>

Syverhuset, Anna Olga, "Preset villrein trenger ro på hardangervidda", Norsk institutt for naturforskning (NINA), 29. juli 2021.
<https://www.nina.no/Aktuelt/Nyheter/article/preset-villrein-trenger-ro-pa-hardangervidda>